

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Π.3.2.1 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες,
σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε
30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία Γ΄ Γυμνασίου

Θεματική ενότητα:

Ευριπίδη, «Ελένη», Β΄ Επεισόδιο, Επιπάροδος, 1^η Σκηνή,

στ. 576-658

Τίτλος:

«Η περιπέτεια της αναγνώρισης»

ΜΑΡΙΑ ΤΣΟΥΜΑΡΗ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Θεσσαλονίκη 2014

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας, Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Η περιπέτεια της αναγνώρισης

Δημιουργός

Μαρία Τσούμαρη

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία

(Προτεινόμενη) Τάξη

Γ΄ Γυμνασίου

Χρονολογία

Ιανουάριος 2014

Διδακτική / θεματική ενότητα

Ευριπίδη, Ελένη, Επιπάροδος - Β΄ Επεισόδιο, Επιπάροδος - 1^η Σκηνή, στ. 576-658.

Διαθεματικό

Όχι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

I. Φιλολογικής Ζώνης

II. Άλλα γνωστικά αντικείμενα

III. Ημιτυπικές και άτυπες διαδικασίες εκπαίδευσης

Χρονική διάρκεια

8 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής.

II. Εικονικός χώρος: ιστολόγιο / ιστοσελίδα τάξης.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Για την υλοποίηση του σεναρίου χρειάζεται οι μαθητές να είναι μυημένοι σε ομαδοσυνεργατικές διαδικασίες. Επίσης να είναι εξοικειωμένοι με τη χρήση λογισμικών κειμενογράφου (Word), χρονογραμμής και νοητικού χάρτη καθώς και με τη χρήση ιστολογίων.

Πριν την εφαρμογή του σεναρίου ο διδάσκων θα πρέπει να έχει αναρτήσει στο ιστολόγιο του τμήματος τα [Φύλλα Εργασίας](#), ώστε να έχουν πρόσβαση σε αυτά οι μαθητές και να μπορούν να αποθηκεύουν εκεί τις εργασίες τους. Αν οι μαθητές δεν έχουν χρησιμοποιήσει ξανά χρονογραμμή και νοητικό χάρτη, ο διδάσκων μπορεί να τους προτείνει λογισμικά ελεύθερα στο διαδίκτυο (π.χ. χρονογραμμές: [TimeRime](#) [Dipity](#)/ νοητικός χάρτης: [Text2mindmap](#)) και να τους εξασκήσει στη λειτουργία τους. Στη Β' φάση του σεναρίου ο διδάσκων ίσως χρειαστεί να υπενθυμίσει στους μαθητές τη σημασία των όρων οπτική γωνία αφήγησης, εσωτερική και μηδενική εστίαση, για να αξιοποιηθούν αντίστοιχα στους εσωτερικούς μονολόγους των φύλλων εργασίας.

Σε επίπεδο υλικοτεχνικής υποδομής είναι απαραίτητη η χρησιμοποίηση του εργαστηρίου πληροφορικής ή η χρήση τεσσάρων τουλάχιστον φορητών υπολογιστών με πρόσβαση στο διαδίκτυο καθώς και η ύπαρξη διαδραστικού πίνακα ή προβολικού μηχανήματος στην αίθουσα διδασκαλίας συνδεδεμένου με φορητό υπολογιστή. Για την καταγραφή της ερασιτεχνικής δραματοποίησης των μαθητών θα χρειαστεί συσκευή καταγραφής βίντεο. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί ακόμη και κινητό τηλέφωνο με σχετική δυνατότητα βιντεοσκόπησης. Πολύ πιο ενδιαφέρουσα μπορεί να γίνει η διαδικασία της βιντεοσκόπησης, χωρίς αυτό να θεωρηθεί προαπαιτούμενο, αν ο διδάσκων βρει το χρόνο να μυήσει τους μαθητές του στις τεχνικές της οπτικής (κινηματογραφικής) αφήγησης. Εξαιρετικό βοήθημα για μια τέτοια προετοιμασία αποτελεί το έντυπο υλικό από το εκπαιδευτικό πρόγραμμα [«Πάμε σινεμά»](#): *Η κινηματογραφική αφήγηση*, τόμος Β', ιδίως οι σσ. 27 κ.ε. Αν οι μαθητές είναι εξοικειωμένοι με διαδικασίες επεξεργασίας βίντεο (υπάρχουν διάφορα λογισμικά ελεύθερα διαθέσιμα στο διαδίκτυο π.χ. [Windows Live Movie Maker](#)) μπορούν να

μοντάρουν τις ερασιτεχνικές λήψεις τους, να προσθέσουν μουσική και να απογειώσουν το αποτέλεσμα.

Στη διάρκεια της εφαρμογής ο ρόλος του διδάσκοντα είναι συμβουλευτικός και εμπνευστικός, οι πρωτοβουλίες ανήκουν στους μαθητές. Αν το κρίνει απαραίτητο, μπορεί να γίνει πιο παρεμβατικός, να ορίσει ρόλους για κάθε μέλος των ομάδων, για να διευκολύνει τη συνεργασία των μαθητών: π.χ. χειριστής Η/Υ, συντονιστής, αναγνώστης, γραμματέας, διαμεσολαβητής.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο αποτελεί πρόταση διδασκαλίας.

Το σενάριο στηρίζεται

—

Το σενάριο αντλεί

—

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το σενάριο εστιάζει στην πρώτη σκηνή της μονομερούς αναγνώρισης του Μενέλαου από την Ελένη που διακρίνεται από έντονη σκηνική και εσωτερική δράση. Αυτή τη διττή δράση επιχειρεί το σενάριο να αναδείξει στην πρώτη φάση του. Οι μαθητές χωρισμένοι σε ομάδες καλούνται α) να επισημάνουν στους στίχους της τραγωδίας τους δείκτες της σκηνικής δράσης (σκηνοθετικές οδηγίες) και της εσωτερικής δράσης (συναισθήματα ηρώων) και να τους προβάλλουν σε μια χρονογραμμή και β) να εστιάσουν στους αφηγηματικούς όρους που δομούν την αναγνώριση (περιπέτεια, επιβράδυνση, τραγική ειρωνεία) και οργανώνουν την εσωτερική δράση.

Σε μια δεύτερη φάση καλούνται να εκφραστούν πιο βιωματικά και να υποδυθούν τους ήρωες της τραγωδίας (Ελένη, Μενέλαο, Χορό) και τους θεατές σε μια ερασιτεχνική λογοτεχνική ανάπλαση της δραματικής στιχομυθίας σε εσωτερικό μονόλογο (δημιουργική γραφή). Με αυτό τον τρόπο εμβαθύνουν στα δεδομένα της Α' φάσης, εισάγονται στην ενσυναίσθηση και αναδεικνύουν τις έντονες ψυχολογικές

μεταπτώσεις των ηρώων και τις αντίστοιχες προσδοκίες των θεατών. Τις εργασίες τους τις αναρτούν στο ιστολόγιο του μαθήματος, ενώ το ευριπίδειο κείμενο και τους εσωτερικούς μονολόγους τους δραματοποιούν και τους βιντεοσκοπούν.

Στην τρίτη φάση του σεναρίου οι μαθητές καλούνται να προσεγγίσουν κριτικά τις ερασιτεχνικές λήψεις τους, να αντιληφθούν τις ιδιαιτερότητες της οπτικής αφήγησης και να συγκρίνουν την πρόσληψη της δραματοποίησης *in vivo* με την ψηφιακή καταγραφή της.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Η αναγνώριση αποτελεί διαχρονικό λογοτεχνικό κοινό τόπο. Η συνάντηση δυο προσώπων που οι τύχες της ζωής όρισαν να χωριστούν και μετά από μύριες δυσκολίες να ξανασμίξουν απροσδόκητα μετά από κάποιο μακρό συνήθως χρονικό διάστημα πάντοτε σαηγεύει ως λογοτεχνικό μοτίβο, ιδίως τους εφήβους με το ευσυγκίνητο και παρορμητικό της ηλικίας τους.

Ο Ευριπίδης σεμνύνεται για τις τεχνικότερες αναγνωρίσεις στις τραγωδίες του, καθώς η πορεία τους περιπλέκεται και επιβραδύνεται με περιστατικά παρανοήσεων, δημιουργώντας περιπέτεια και επιτείνοντας την τραγική ειρωνεία.

Στο Β' Επεισόδιο της *Ελένης* η αναμενόμενη συνάντηση του Μενέλαου και της Ελένης έρχεται βέβαια αναπόφευκτα (ο Μενέλαος δεν φεύγει από το παλάτι, παρά τις απειλητικές προειδοποιήσεις της Γερόντισσας – η Ελένη βγαίνει από το παλάτι μετά τη συνάντησή της με τη Θεονόη), χωρίς όμως να συνοδεύεται άμεσα και από την προσδοκώμενη αναγνώριση. Το παιχνίδι της (προσωρινής) ματαίωσης είναι ένα ισχυρό δραματουργικό χαρτί του Ευριπίδη που το χρησιμοποίησε ήδη στον Πρόλογο, όταν ο Τεύκρος αναγνώρισε φυσιολογικά την Ελένη αλλά δεν της απέδωσε την ταυτότητά της. Την επιβράδυνση της αναγνώρισης των δυο συζύγων και την κλιμάκωσή της που επιτείνει την ταλάντευση ανάμεσα στο «φαίνεσθαι» και το

«είναι» στοχεύει να αναδείξει το παρόν σενάριο, εμπλέκοντας στο συναισθηματικό παιχνίδι των ηρώων και τους μαθητές.

Η διδακτική πρόταση στηρίζεται παιδαγωγικά στη διερευνητική, ανακαλυπτική μάθηση και τη θεωρία της ζώνης επικείμενης ανάπτυξης (Vygotsky 1978). Οι μαθητές εκμεταλλεύονται τους όρους της αρχαίας δραματουργίας, για να προσεγγίσουν την κλιμάκωση της αναγνώρισης και να διαπιστώσουν τη δραστικότητα της στο ευριπίδειο κείμενο. Οι προβλεπόμενες δραστηριότητες αξιοποιούν τους πολυγραμματισμούς (Kress 2000, Kress & van Leeuwen 2001), ενώ στο πλαίσιο του ρόμβου της γλωσσικής εκπαίδευσης (Κουτσογιάννης 2012) δίνεται έμφαση στην ανάπτυξη των μαθητών ως κριτικών υποκειμένων και στην ενθάρρυνσή τους να εμπλακούν βιωματικά στη γνώση, να εμβαθύνουν σε ανθρώπινες συμπεριφορές και να αναλάβουν πρωτοβουλίες.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις πρότυπα, στάσεις ζωής

Οι μαθητές καλούνται:

- Να αντιληφθούν την έντονη συναισθηματική φόρτιση που προκαλεί η συνάντηση δυο ανθρώπων μετά από μακρό χρονικό διάστημα (αναγνώριση) ή η προσωρινή ακύρωσή της.
- Να αντιληφθούν με αφορμή την αντίδραση της Ελένης μπροστά στον ρακένδυτο Μενέλαο τη φοβική αντίδραση που προκαλεί το άγνωστο και το απροσδόκητο.
- Να συνειδητοποιήσουν, με αφορμή τη στάση του Μενέλαου, πόσο δύσκολα απαγκιστρώνεται κάποιος από δεδομένες πεποιθήσεις (τη «δική» του αλήθεια), ακόμη και όταν βρίσκεται εμπρός σε αδιάσειστα στοιχεία (την παρουσία και τα λόγια της Ελένης, του χορού και προηγουμένως της γερόντισσας).

- Να συνειδητοποιήσουν τους τρόπους «σωματοποίησης» των συναισθημάτων και των σκέψεών τους στην καθημερινότητά τους και στην τέχνη (γλώσσα του σώματος).

Γνώσεις για τη γλώσσα

Οι μαθητές καλούνται:

- Να ανιχνεύσουν στο ευριπίδειο κείμενο τους σκηνοθετικούς δείκτες που ορίζουν τη σκηνική δράση.
- Να αναγνωρίσουν τους βασικούς όρους της αρχαίας δραματουργίας: περιπέτεια, επιβράδυνση, τραγική ειρωνεία («φαίνεσθαι» - «είναι») και τον τρόπο με τον οποίο συμβάλλουν στην κλιμάκωση της αναγνώρισης (μονομερής αναγνώριση).
- Να συνειδητοποιήσουν τη δραματική λειτουργία της στιχομυθίας.
- Να «διαλεχθούν» με το ευριπίδειο κείμενο, να πειραματιστούν με τη μετατροπή της στιχομυθίας σε εσωτερικό μονόλογο και να διακρίνουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του (προσωπικό εξομολογητικό ύφος, «ροή συνείδησης», μύχιες σκέψεις, συνειρμοί, ανάδειξη συναισθημάτων).

Γραμματισμοί

Οι μαθητές καλούνται:

- Να συνειδητοποιήσουν πως η δραματική ποίηση προορίζεται να παρασταθεί και να ασκηθούν στην ανίχνευση των σκηνοθετικών δεικτών του κειμένου.
- Να αντιληφθούν τη διαδοχή των γεγονότων και να την καταγράψουν σε μια χρονογραμμή εντάσσοντας σε αυτή και αντίστοιχο πολυτροπικό υλικό.
- Να πειραματιστούν με τη δημιουργική γραφή, ειδικότερα με την αφηγηματική τεχνική του εσωτερικού μονόλογου και να αντιληφθούν τις διαφοροποιήσεις που επιβάλλει η παρουσίαση του ίδιου γεγονότος από διαφορετική οπτική γωνία (μέσα από τον διάλογο, μέσα από την αφήγηση με εσωτερική ή μηδενική εστίαση).

- Να αναπτύξουν τη συναισθηματική τους ευφυΐα, αποκρυπτογραφώντας τα συναισθήματα πίσω από τα λόγια, προσεγγίζοντας την ψυχολογία των ηρώων μέσω της ενσυναίσθησης και εμπλεκόμενοι βιωματικά με τη διαδικασία της δραματοποίησης.
- Να παρατηρήσουν και να αποπειραθούν να εκφραστούν με τη «γλώσσα του σώματος» ως έναν μη λεκτικό κώδικα επικοινωνίας.
- Να αντιληφθούν τις διαφοροποιήσεις που επιβάλλουν οι διαφορετικές αφηγηματικές τεχνικές (διάλογος-μονόλογος) στη δραματοποίηση (σκηνική απόδοση) και στην ψηφιακή καταγραφή (οπτική αφήγηση, εστίαση του φακού, γωνίες λήψεις) του ίδιου επεισοδίου.

Διδακτικές πρακτικές

Με αυτό το σενάριο επιδιώκεται οι μαθητές:

- Να αποκτήσουν συνεργατικές δεξιότητες, καθώς όλες οι προβλεπόμενες δραστηριότητες είναι ομαδικές.
- Να εμβαθύνουν στην ανθρώπινη ψυχολογία μέσα από την ενσυναίσθηση
- Να αυτενεργήσουν και να εμπλακούν στη γνωστική διαδικασία βιωματικά με τη δραματοποίηση.
- Να πειραματιστούν με την οπτική αφήγηση.
- Να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους στις ΤΠΕ.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Πολύ συχνά μέσα στη σχολική καθημερινότητα η δραματική ποίηση αντιμετωπίζεται από τους μαθητές ως άλλο ένα μάθημα κειμένων, που το προσεγγίζουν με τεχνικούς αφηγηματικούς όρους μηχανικά, χωρίς να το «ξεκλειδώνουν». Η ιδιαιτερότητα όμως του θεατρικού κειμένου έγκειται ακριβώς στο γεγονός ότι προορίζεται να παρασταθεί. Μια σκηνή κορύφωσης, όπως αυτή της αναγνώρισης, προσφέρεται, για να απαγκιστρώσει τα παιδιά από το «μάθημα» και να τα μύσει στην «τέχνη». Ως

αφόρμηση μπορεί να χρησιμοποιηθεί η στρατηγική της πρόβλεψης, που πάντα κινητοποιεί τα παιδιά. Ο διδάσκων θέτει στους μαθητές ερωτήματα του τύπου:

«Η αναπόφευκτη συνάντηση μεταξύ Ελένης και Μενελάου τι αποτέλεσμα θα έχει; Θα αναγνωρίσουν οι σύζυγοι ο ένας τον άλλον; Γίνεται ή όχι η αναγνώριση; Ποιος αναγνωρίζει πρώτος τον άλλο; Ποια η αντίδραση των δύο συζύγων;» Οι μαθητές τα επεξεργάζονται κατά ομάδες και στον πίνακα σημειώνονται σχηματικά οι προτάσεις τους. (Οι διαθέσιμες εκδοχές είναι: δεν γίνεται αναγνώριση, ο Μενέλαος αναγνωρίζει την Ελένη, ο Μενέλαος δεν αναγνωρίζει την Ελένη, η Ελένη δεν αναγνωρίζει τον Μενέλαο, η Ελένη αναγνωρίζει τον Μενέλαο).

Στη συνέχεια, ο διδάσκων διαβάσει την επιπάροδο και τα λόγια της Ελένης ως τον στίχο 601. Κατόπιν ακούνε όλοι μαζί το [Ηχητικό απόσπασμα Β΄ Επεισόδιο Σκηνή 1η](#) (Μενέλαος – Ελένη – Αγγελιοφόρος) από το Αρχείο του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος. Ο διδάσκων επανέρχεται στα αρχικά του ερωτήματα και οι μαθητές διαπιστώνουν ότι ο Ευριπίδης «εντάσσει» στο κείμενό του όλες τις εκδοχές τους. Παροτρύνονται έτσι να τον ακολουθήσουν στο δραματουργικό του εργαστήρι και να ανακαλύψουν τις τεχνικές που χρησιμοποιεί. Το ηχητικό απόσπασμα της παράστασης του ΚΘΒΕ δεν είναι αρκετά ευκρινές, γιατί ηχογραφήθηκε σε ανοιχτό χώρο (αρχαίο θέατρο των Φιλίππων, 1982). Δίνει ωστόσο την ευκαιρία να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές τη διαφορά ανάμεσα στην ανάγνωση ενός θεατρικού κειμένου και στην παράστασή του, στοιχείο που καλούνται να αξιοποιήσουν στις δικές τους απόπειρες δραματοποίησης.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Με τις δραστηριότητές του το σενάριο στοχεύει να κατανοήσουν οι μαθητές την ιδιαιτερότητα της δραματικής ποίησης σε σχέση με τα άλλα είδη του λόγου μέσα από τη «θεατρική ανάγνωση του κειμένου», όπως προβλέπεται στο [Πρόγραμμα Σπουδών](#) (ΑΠΣ-ΔΕΠΠΣ) για τη διδασκαλία των κειμένων της Δραματικής Ποίησης και ειδικότερα της *Ελένης* του Ευριπίδη. Καλύπτει επίσης την ειδικότερη στοχοθεσία της 1^{ης} Σκηνής του Β΄ Επεισοδίου, όπως ορίζεται στο [Βιβλίο του Εκπαιδευτικού](#) (49-51).

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Οι ΤΠΕ στο παρόν σενάριο συμβάλλουν στην οργάνωση και την οπτικοποίηση των δεδομένων που συλλέγουν οι μαθητές από την επεξεργασία του ευριπίδειου κειμένου και την πλοήγηση στο διαδίκτυο (εκμετάλλευση των δυνατοτήτων των λογισμικών χρονογραμμής [Time Rime](#) και [Dipity](#) καθώς και του νοητικού χάρτη [Text2mindmap](#)). Επίσης παρέχουν το περιβάλλον συγγραφής και παρουσίασης μονοτροπικών ή πολυτροπικών συνεργατικών κειμένων (δημιουργική γραφή, βιντεοσκόπηση δραματοποιήσεων).

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

Ευριπίδη "Ελένη" (Δραματική Ποίηση Γ' Γυμνασίου) - Βιβλίο Μαθητή (Εμπλουτισμένο): [Επιτάροδος και Β' Επεισόδιο 1η Σκηνή](#).

[Λεξικό λογοτεχνικών όρων](#) (σ. 72-75).

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό

Βίντεο

[«Β' Επεισόδιο, Ελένη-Μενέλαος-Αγγελιοφόρος Α'-Χορός»](#): [πηγή: Αρχείο ΚΘΒΕ, Ευριπίδη Ελένη, Παράσταση 2008, σκηνοθεσία Γιάννης Παρασκευόπουλος].

[Β' Επεισόδιο Σκηνή 1^η-2^η \(απόσπασμα\)](#) [πηγή: YouTube. Διάρκεια: 2'51'']. Σκηνοθεσία: Παρασκευόπουλος Γ. Κίνηση: Γεράρδος Κ. Μουσική: Εφραιμίδης Κ. Δραματουργική Επεξεργασία: Μπεκρή Μ.].

Τραγούδια-Ηχητικά αποσπάσματα

[Ηχητικό απόσπασμα Β' Επεισόδιο Σκηνή 1η](#) [πηγή: Αρχείο ΚΘΒΕ, Ευριπίδη Ελένη, Παράσταση 1982. Σκηνοθεσία: Ανδρέας Βουτσινάς. Σκηνικά: Φωτόπουλος Δ. (Μενέλαος – Ελένη – Αγγελιοφόρος)].

Ιστοσελίδες

[Timerime](#) [Διαδικτυακό εργαλείο δημιουργίας χρονογραμμής].

[Dipity](#) [Διαδικτυακό εργαλείο δημιουργίας χρονογραμμής].

[Text2MindMap](#) [Ελεύθερο λογισμικό κατασκευής εννοιολογικών χαρτών].

[Windows Live Movie Maker](#) [Διαδικτυακό Πρόγραμμα επεξεργασίας βίντεο].

[«Πάμε σινεμά:»](#) [πηγή: Έντυπο υλικό για το εκπαιδευτικό πρόγραμμα: *Η κινηματογραφική αφήγηση*, τόμος Β΄].

[Μαίρη Μικέ - Λένα Γκανά](#) [«Εσωτερικός μονόλογος (Αναδρομική περιδιάβαση και σύγχρονη προβληματική μιας αφηγηματικής τεχνικής)», *Φιλολόγος*, 48 (Καλοκαίρι 1987) 143-145. Πηγή: Ψηφιακό Σχολείο].

[Εσωτερικός Μονόλογος](#) [πηγή: λήμμα από το Λεξικό Λογοτεχνικών Όρων, έκδοση Α΄ 2000: 72. ΟΕΔΒ].

[Η οπτική γωνία της αφήγησης](#) [πηγή: Scribd].

[Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος](#)

[Ψηφιοποιημένο αρχείο Εθνικού Θεάτρου](#)

Διδακτική πορεία / στάδια /φάσεις

Α΄ Φάση

(3 διδακτικές ώρες στο Εργαστήριο Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και στην αίθουσα διδασκαλίας)

Μετά την εισαγωγική δραστηριότητα (αφετηρία - αφόρμηση) που περιλαμβάνει και την ανάγνωση και ακρόαση του ηχητικού αποσπάσματος της 1^{ης} σκηνής από την παράσταση του ΚΘΒΕ (1982), οι μαθητές χωρισμένοι εκ των προτέρων σε τέσσερις ομάδες των πέντε ατόμων, ανοίγουν και επεξεργάζονται το Φύλλο Εργασίας που τους αντιστοιχεί από το ιστολόγιο του τμήματος.

Το [Φύλλο Εργασίας Α΄](#) προβλέπει κοινές δραστηριότητες για τις τέσσερις ομάδες που μοιράζονται τους στίχους της 1^{ης} Σκηνής και ανιχνεύουν σε αυτούς που τους αντιστοιχούν α) τους δείκτες της σκηνικής δράσης (σκηνοθετικές οδηγίες), β) τα στοιχεία εσωτερικής δράσης (συναισθηματικές διακυμάνσεις των ηρώων), γ) τους δραματουργικούς όρους της *περιπέτειας*, της *τραγικής ειρωνείας* και της *επιβράδυνσης* που δομούν τη σκηνή της μερικής αναγνώρισης. Τα δεδομένα τους τα καταχωρούν σε

σχετικό πίνακα. Αναζητούν επίσης στο διαδίκτυο φωτογραφίες και άλλο ψηφιακό υλικό της συγκεκριμένης σκηνής από θεατρικές παραστάσεις. Ως τελική δραστηριότητα κάθε ομάδα εντάσσει τα δεδομένα που συνέλεξε σε μια χρονογραμμή οπτικοποιώντας τη διαδοχή των συμβάντων. Επίσης με βάση τις σκηνοθετικές πληροφορίες του ευριπίδειου κειμένου ετοιμάζουν τη δραματοποίηση της σκηνής που θα παρουσιάσουν σε επόμενη ώρα και θα τη βιντεοσκοπήσουν. Στην προετοιμασία τους λοιπόν εντάσσεται και η ανάληψη νέων ρόλων (ήρωες, χορός, σκηνοθέτης, εικονολήπτης) και οι σχετικές πρόβες τόσο για τη δραματοποίηση όσο και για τις γωνίες και τους τρόπους λήψης στη βιντεοσκόπηση.

Σε επόμενη διδακτική ώρα γίνεται η παρουσίαση των χρονογραμμών των ομάδων στον διαδραστικό πίνακα, ο σχολιασμός και η ανάρτησή τους στο ιστολόγιο της τάξης. Ως επιστέγασμα της διαδικασίας παρουσιάζεται η δραματοποίηση της σκηνής από τις ομάδες των μαθητών, η οποία και βιντεοσκοπείται. Το υλικό της βιντεοσκόπησης μπορούν, αν θέλουν, να το επεξεργαστούν οι μαθητές με κάποιο λογισμικό επεξεργασίας βίντεο (π.χ. [Windows Live Movie Maker](#)).

Η πληρότητα των χρονογραμμών και η αξιοποίηση των δεδομένων τους στις σκηνοθετικές απόπειρες των μαθητών αποτελούν τα κριτήρια αξιολόγησής τους από τους συμμαθητές τους και τον διδάσκοντα. Οι μαθητές αυτοαξιολογούνται ως προς τη συνέπεια της συνεργασίας και το τελικό αποτέλεσμα.

B' Φάση (Από τον διάλογο στον μονόλογο)

(3 διδακτικές ώρες στο Εργαστήριο Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και στην αίθουσα διδασκαλίας)

Σε επόμενο διδακτικό δίωρο οι ομάδες των μαθητών αναδιατάσσονται, ώστε σε κάθε μια να υπάρχει ένα τουλάχιστον μέλος από τις ομάδες της προηγούμενης φάσης, που θα μεταφέρει την επεξεργασία (τα δεδομένα) της ομάδας του στην εμβάθυνση των συναισθημάτων των ηρώων. Οι μαθητές μοιράζονται τα τέσσερα Φύλλα Εργασίας που τους αναθέτουν την ανάπλαση του ευριπίδειου διαλόγου σε εσωτερικό μονόλογο της Ελένης ([Φύλλο Εργασίας B1](#)), του Μενέλαου ([Φύλλο Εργασίας B2](#)), της

κορυφαίας του Χορού ([Φύλλο Εργασίας Β3](#)) και των θεατών ([Φύλλο Εργασίας Β4](#)). Στόχος τους είναι να αφηγηθούν τα γεγονότα με τους περιορισμούς που επιβάλλονται από την οπτική γωνία των συγκεκριμένων ηρώων (εσωτερική εστίαση) διαγράφοντας μέσα από τον λόγο τους και τη συναισθηματική τους φόρτιση, τις παρανοήσεις και το παιχνίδι ανάμεσα στην άγνοια και τη γνώση. Ενώ η ομάδα των θεατών έχει την ευκαιρία να αφηγηθεί τα γεγονότα με την οπτική του παντογνώστη (μηδενική εστίαση) και να αναδείξει την τραγική ειρωνεία στη δίνη της οποίας παρασύρονται οι τραγικοί ήρωες. Ο διδάσκων φροντίζει να θυμίσει στους μαθητές την έννοια της οπτικής γωνίας που τους είναι γνωστή και από τα Κείμενα ΝΕ Λογοτεχνίας. Στοιχεία για την αφηγηματική τεχνική του εσωτερικού μονολόγου δίνονται στα Φύλλα Εργασίας, αλλά ο στόχος της δραστηριότητας είναι βιωματικός και όχι φιλολογικός. Στο πλαίσιο αυτό ο διδάσκων μπορεί να θυμίσει στους μαθητές τις συναισθηματικές διακυμάνσεις των πρωταγωνιστών που αποτύπωσαν στη χρονογραμμή (Α΄ φάση) και να τους ζητήσει να την εκμεταλλευτούν, για να αναδείξουν τον εσωτερικό κόσμο των ηρώων, «να κρυφακούσουν την καρδιά τους». Μπορεί επίσης να τους θυμίσει την 3^η σκηνή του Α΄ επεισοδίου, όπου ο Μενέλαος μένοντας μόνος του μπροστά στο παλάτι προσπαθεί να βάλει σε τάξη τις σκέψεις και τα αισθήματά του (στην ουσία πρόκειται για δραματοποιημένο εσωτερικό μονόλογο). Αν χρειαστεί, απευθύνει στις ομάδες βοηθητικές ερωτήσεις, για να μνηθούν στην ψυχολογία των ηρώων π.χ.

- Γιατί η Ελένη αντέδρασε φοβικά αντιλαμβανόμενη τον Μενέλαο και δεν τον αναγνώρισε, παρόλο που η Θεονόη την είχε πληροφορήσει ότι ναυάγησε; Τι ρόλο παίζει η εξωτερική εμφάνιση στη διαμόρφωση των αντιλήψεών μας για κάποιον; Πότε αφέθηκε να παρατηρήσει προσεκτικότερα τον Μενέλαο και να τον αναγνώρισει; ([B1](#))
- Πώς ένιωσε ο Μενέλαος, όταν άκουσε τις άγνωστες γυναίκες του χορού να αναφέρονται στο όνομά του και τις περιπέτειές του; Γιατί ο Μενέλαος που αναγνώρισε εξωτερικά την Ελένη δεν της απέδωσε την ταυτότητά της, παρόλα όσα του είχε πει η γερόντισσα; Τι άλλο θα έπρεπε ταυτόχρονα να

παραδεχτεί; Γιατί ο Μενέλαος, που δεν έφυγε από το παλάτι μετά τις απειλητικές προειδοποιήσεις, φεύγει τώρα μπροστά στις εκκλήσεις της Ελένης; Πού νομίζετε πως πάει; (B2)

- Τι σκέφτεται ο χορός (αυτόπτης μάρτυρας που συμμετέχει στη δράση) και πώς αντιδρά, όταν ο Μενέλαος εμφανίζεται μπροστά τους, όταν η Ελένη ζητά τη βοήθειά τους και όταν μετά αντιλαμβάνεται ότι ο Μενέλαος δεν πιστεύει την Ελένη; (B3)
- Ποια τα συναισθήματα και οι σκέψεις των θεατών που γνωρίζουν την ταυτότητα των ηρώων και τους βλέπουν να μπλέκονται σε αλληπάλληλες παρανοήσεις και που ματαιώνουν την αναγνώριση; (B4)

Τα κείμενά τους οι μαθητές μπορούν να τα καταγράψουν σε όποιο λογισμικό θέλουν (Word, PowerPoint κλπ) ή να τα εμπλουτίσουν με ψηφιακό (οπτικό ή ηχητικό) υλικό.

Ως τελική δραστηριότητα της B' Φάσης οι ομάδες δραματοποιούν τους μονολόγους που έχουν γράψει και βιντεοσκοπούν τη σκηνική απόδοσή τους. Ο διδάσκων τους παροτρύνει να πειραματιστούν με τον τρόπο που μπορεί να αποδοθεί το συναίσθημα με τον κινηματογραφικό φακό.

Η αξιολόγηση, από τη στιγμή που πρόκειται για δημιουργική γραφή, δραματοποίηση και ψηφιακή καταγραφή της, αναφέρεται στη συμμετοχή των μαθητών και στην αξιοποίηση των δεδομένων της Α' φάσης στην μετάπλαση του ευριπίδειου κειμένου σε εσωτερικό μονόλογο.

Γ' Φάση (Από τη θεατρική παράσταση στην ψηφιακή καταγραφή της)

(2 διδακτικές ώρες στην αίθουσα διδασκαλίας)

Γίνεται η παρουσίαση της ψηφιακής καταγραφής των δραματοποιήσεων τόσο του ευριπίδειου διαλόγου (Α' φάση) όσο και των εσωτερικών μονολόγων των μαθητών (B' φάση). Χρησιμοποιώντας τα Φύλλα Εργασίας της B' φάσης (**Τελική δραστηριότητα**) οι μαθητές καλούνται να διακρίνουν τις διαφορές ανάμεσα α) στην οπτική αφήγηση και τη λογοτεχνική αφήγηση, β) στον τρόπο οπτικής καταγραφής/

λήψης μιας έντονης στιχομυθίας που συνοδεύεται από αντίστοιχη δράση και ενός εσωτερικού μονολόγου που δίνει έμφαση στα συναισθήματα του ήρωα, γ) τις διαφορές ανάμεσα στην ίδια τη δραματοποίηση και την πρόσληψή της από τους συμμαθητές τους και την πρόσληψη της ψηφιακής απεικόνισης αυτής της δραματοποίησης.

Τα αντιθετικά ή μη ζεύγη που προκύπτουν από τη δραστηριότητα αυτή αποτυπώνονται σε ένα νοητικό χάρτη ([Text2mindmap](#)) στον διαδραστικό πίνακα της τάξης που δημοσιεύεται στο ιστολόγιο της τάξης.

Εναλλακτικά, για οικονομία χρόνου, αντί για νοητικό χάρτη, οι ομάδες μπορούν να αποτυπώσουν τις σκέψεις και τις εμπειρίες (το «κέρδος») τους από την όλη δραστηριότητα ως σχόλια στο ιστολόγιο του μαθήματος.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φάση Α΄

Φύλλο εργασίας Α΄

Ομάδα Α1: Στίχοι 576-601

Ομάδα Α2: Στίχοι 602-618

Ομάδα Α3: Στίχοι 619-636

Ομάδα Α4: Στίχοι 637-658

Η Επιπάροδος και η 1^η Σκηνή του Β΄ Επεισοδίου διακρίνονται από έντονη σκηνική και εσωτερική δράση, καθώς οι δυο σύζυγοι αντικρίζουν επιτέλους ο ένας τον άλλον. Αυτό αντικατοπτρίζεται και στο είδος του διαλόγου μεταξύ των δυο συζύγων. Εστιάζοντας στους στίχους που αντιστοιχούν στην ομάδα σας να επισημάνετε σε αυτούς:

- τις σκηνοθετικές οδηγίες που εμπεριέχουν (δείκτες σκηνικής δράσης)
- τα συναισθήματα των ηρώων
- τις δραματικές τεχνικές που χρησιμοποιούνται στην πορεία της αναγνώρισης: *περιπέτεια, επιβράδυνση της δράσης, τραγική ειρωνεία*. (Μπορείτε να αναζητήσετε τους όρους αυτούς καθώς και τον όρο *αναγνώριση* στο [Λεξικό Όρων της αρχαίας ελληνικής τραγωδίας](#) του βιβλίου σας).

Στίχοι	Σκηνοθετικές οδηγίες	Συναισθήματα ηρώων	Περιπέτεια	Επιβράδυνση	Τραγική ειρωνεία

--	--	--	--	--	--

Να αναζητήσετε ψηφιακό υλικό (φωτογραφίες, βίντεο, ηχητικά αποσπάσματα) από παραστάσεις της συγκεκριμένης σκηνής από το [Ψηφιοποιημένο αρχείο Εθνικού Θεάτρου](#) και στο [Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος](#) ή από άλλους εμπορικούς θιάσους με ελεύθερη πλοήγηση στο διαδίκτυο.

Τελική δραστηριότητα:

A. Χρησιμοποιώντας το υλικό που συγκεντρώσατε από την ανάλυση του κειμένου και την πλοήγηση στο διαδίκτυο να δημιουργήσετε μια χρονογραμμή (προτείνονται τα ελεύθερα λογισμικά [TimeRime](#) και [Dipity](#)) στην οποία αντί για χρονολογίες θα χρησιμοποιήσετε τους αριθμούς των στίχων και όπου θα αποτυπώνετε την εξέλιξη της σκηνικής δράσης, τις ψυχολογικές διακυμάνσεις των ηρώων και τις τεχνικές που χρησιμοποιεί ο Ευριπίδης, μαζί με όποιο πολυτροπικό υλικό θεωρείτε κατάλληλο. Να αποθηκεύσετε τη χρονογραμμή σας και να την αναρτήσετε στο ιστολόγιο του μαθήματος.

B. «Από τη θεωρία στην πράξη!...» Να προετοιμάσετε τη δραματοποίηση της σκηνής, για να την παρουσιάσετε στην ολομέλεια σε επόμενη διδακτική ώρα. Να δώσετε έμφαση στη σκηνική δράση και στη σωματοποίηση των συναισθημάτων των ηρώων.

Να φροντίσετε να βιντεοσκοπήσετε τη δραματοποίησή σας. Μπορείτε να μνηθείτε στις αρχές της οπτικής/ κινηματογραφικής αφήγησης ξεφυλλίζοντας στο σπίτι σας το συνοδευτικό έντυπο υλικό από το εκπαιδευτικό πρόγραμμα [‘Πάμε Σινεμά:’](#). Επομένως, στο πλαίσιο της προετοιμασίας σας, δύο μαθητές θα αναλάβουν τους ρόλους του Μενέλαου και της Ελένης, ένας τουλάχιστον θα αναλάβει τη βιντεοσκόπηση και οι υπόλοιποι το ρόλο του χορού.

Φάση Β' και Γ'

Φύλλο εργασίας Β1: «Με τη φωνή της Ελένης»

Από τον διάλογο στον μονόλογο.

Ας κρυφακούσουμε την καρδιά της Ελένης, καθώς βιώνει την πρώτη επαφή της με τον Μενέλαο, τις παρανοήσεις, την ψυχολογική της φόρτιση, τις συναισθηματικές διακυμάνσεις, τη «δική της αλήθεια».

Αποστολή σας: α) Να καταγράψετε τον εσωτερικό μονόλογο της Ελένης (σε όποιο λογισμικό θέλετε π.χ. Word, PowerPoint, με ή χωρίς οπτικό υλικό) β) να τον δραματοποιήσετε και γ) να τον βιντεοσκοπήσετε. Στη δραματοποίηση να δώσετε έμφαση στη σωματοποίηση των συναισθημάτων και στη βιντεοσκόπηση να αναζητήσετε τρόπους ανάδειξης του εσωτερικού κόσμου των ηρώων.

Τελική δραστηριότητα (για τη Γ' φάση): Να συγκρίνετε τη δραματοποίηση της ευριπίδειας στιχομυθίας και τη βιντεοσκόπησης της με την αντίστοιχη δραματοποίηση και βιντεοσκόπηση του εσωτερικού μονολόγου. Ποιες διαφοροποιήσεις επιβάλλουν οι διαφορετικές αφηγηματικές τεχνικές (διάλογος-μονόλογος) στη δραματοποίηση (σκηνική απόδοση) και ψηφιακή καταγραφή (οπτική αφήγηση, εστίαση του φακού, γωνίες λήψεις) του ίδιου επεισοδίου; Ποια από τις δυο εκδοχές σας άρεσε περισσότερο και γιατί;

Ειδικότερα, δηλαδή, να επισημάνετε τις διαφορές ανάμεσα:

- στην οπτική αφήγηση και τη λογοτεχνική αφήγηση
- στον τρόπο οπτικής καταγραφής/ λήψης μιας έντονης στιχομυθίας που συνοδεύεται από αντίστοιχη δράση και ενός εσωτερικού μονολόγου που δίνει έμφαση στα συναισθήματα του ήρωα
- τις διαφορές ανάμεσα στην ίδια τη δραματοποίηση και την πρόσληψή της από τους συμμαθητές σας και την πρόσληψη της ψηφιακής απεικόνισης (βιντεοσκόπηση) αυτής της δραματοποίησης.

Τα αντιθετικά ή μη ζεύγη που προκύπτουν από τη δραστηριότητα να τα αποτυπώσετε σε ένα νοητικό χάρτη ([Text2mindmap](#)) στον διαδραστικό πίνακα της τάξης και να τα δημοσιεύσετε στο ιστολόγιο της τάξης.

Εναλλακτικά μπορείτε να διατυπώσετε τις σκέψεις σας ως σχόλια στο ιστολόγιο της τάξης.

Για τα χαρακτηριστικά του εσωτερικού μονολόγου μπορείτε να συμβουλευτείτε το [Λεξικό λογοτεχνικών όρων](#) (σ. 72-5). Το λήμμα μπορείτε να το βρείτε εναλλακτικά και [εδώ](#). Σύντομα στοιχεία και παράδειγμα εσωτερικού μονολόγου μπορείτε να βρείτε και στο παρακάτω άρθρο «[Η οπτική γωνία της αφήγησης](#)». Επίσης στο άρθρο των Μ. Μικέ - Λ. Γκανά, «[Εσωτερικός μονόλογος](#)».

Για τα μυστικά της οπτικοχητικής / κινηματογραφικής αφήγησης μπορείτε να συμβουλευτείτε το συνοδευτικό Έντυπο Υλικό για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση από το Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα «[Πάμε Σινεμά](#)», ιδίως τις σσ. 27 κ.ε.

Φύλλο εργασίας Β2: «Με τη φωνή του Μενέλαου»

Από τον διάλογο στον μονόλογο.

Ας κρυφακούσουμε την καρδιά του Μενέλαου καθώς βιώνει την πρώτη επαφή του με την Ελένη, τις παρανοήσεις, την ψυχολογική του φόρτιση, τις συναισθηματικές διακυμάνσεις, τη «δική του αλήθεια».

Αποστολή σας: α) Να καταγράψετε τον εσωτερικό μονόλογο της Ελένης (σε όποιο λογισμικό θέλετε π.χ. Word, PowerPoint, με ή χωρίς οπτικό υλικό) β) να τον δραματοποιήσετε και γ) να τον βιντεοσκοπήσετε. Στη δραματοποίηση να δώσετε έμφαση στη σωματοποίηση των συναισθημάτων και στη βιντεοσκόπηση να αναζητήσετε τρόπους ανάδειξης του εσωτερικού κόσμου των ηρώων.

Τελική δραστηριότητα (για τη Γ' φάση): Να συγκρίνετε τη δραματοποίηση της ευριπίδειας στιχομυθίας και τη βιντεοσκόπησης της με την αντίστοιχη δραματοποίηση και βιντεοσκόπηση του εσωτερικού μονολόγου. Ποιες διαφοροποιήσεις επιβάλλουν οι διαφορετικές αφηγηματικές τεχνικές (διάλογος-μονόλογος) στη δραματοποίηση (σκηνική απόδοση) και ψηφιακή καταγραφή (οπτική αφήγηση, εστίαση του φακού, γωνίες λήψεων) του ίδιου επεισοδίου; Ποια από τις δυο εκδοχές σας άρεσε περισσότερο και γιατί;

Ειδικότερα, δηλαδή, να επισημάνετε τις διαφορές ανάμεσα:

- στην οπτική αφήγηση και τη λογοτεχνική αφήγηση
- στον τρόπο οπτικής καταγραφής/ λήψης μιας έντονης στιχομυθίας που συνοδεύεται από αντίστοιχη δράση και ενός εσωτερικού μονολόγου που δίνει έμφαση στα συναισθήματα του ήρωα
- τις διαφορές ανάμεσα στην ίδια τη δραματοποίηση και την πρόσληψή της από τους συμμαθητές σας και την πρόσληψη της ψηφιακής απεικόνισης (βιντεοσκόπηση) αυτής της δραματοποίησης.

Τα αντιθετικά ή μη ζεύγη που προκύπτουν από τη δραστηριότητα να τα αποτυπώσετε σε ένα νοητικό χάρτη ([Text2mindmap](#)) στον διαδραστικό πίνακα της τάξης και να τα δημοσιεύσετε στο ιστολόγιο της τάξης.

Εναλλακτικά μπορείτε να διατυπώσετε τις σκέψεις σας ως σχόλια στο ιστολόγιο της τάξης.

Για τα χαρακτηριστικά του εσωτερικού μονολόγου μπορείτε να συμβουλευτείτε το [Λεξικό λογοτεχνικών όρων](#) (σ. 72-5). Το λήμμα μπορείτε να το βρείτε εναλλακτικά και [εδώ](#). Σύντομα στοιχεία και παράδειγμα εσωτερικού μονολόγου μπορείτε να βρείτε και στο παρακάτω άρθρο [«Η οπτική γωνία της αφήγησης»](#). Επίσης στο άρθρο των Μ. Μικέ - Λ. Γκανά, [«Εσωτερικός μονόλογος»](#).

Για τα μυστικά της οπτικοχητικής/ κινηματογραφικής αφήγησης μπορείτε να συμβουλευτείτε το συνοδευτικό Έντυπο Υλικό για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση από το Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα [«Πάμε Σινεμά»](#), ιδίως τις σσ. 27 κ.ε.

Φύλλο εργασίας Β3: «Με τη φωνή της κορυφαίας του Χορού»

Από τον διάλογο στον μονόλογο.

Ας κρυφακούσουμε την καρδιά της κορυφαίας του χορού καθώς βιώνει την πρώτη επαφή του Μενέλαου και της Ελένης, τις παρανοήσεις, την ψυχολογική φόρτιση, τις συναισθηματικές διακυμάνσεις τις δικές της και των δυο συζύγων, τη «δική της αλήθεια».

Αποστολή σας: α) Να καταγράψετε τον εσωτερικό μονόλογο της κορυφαίας του (σε όποιο λογισμικό θέλετε π.χ. Word, PowerPoint, με ή χωρίς οπτικό υλικό) β) να τον δραματοποιήσετε και γ) να τον βιντεοσκοπήσετε. Στη δραματοποίηση να δώσετε έμφαση στη σωματοποίηση των συναισθημάτων και στη βιντεοσκόπηση να αναζητήσετε τρόπους ανάδειξης του εσωτερικού κόσμου των ηρώων.

Τελική δραστηριότητα (για τη Γ' φάση): Να συγκρίνετε τη δραματοποίηση της ευριπίδειας στιχομυθίας και τη βιντεοσκόπησης της με την αντίστοιχη δραματοποίηση και βιντεοσκόπηση του εσωτερικού μονολόγου. Ποιες διαφοροποιήσεις επιβάλλουν οι διαφορετικές αφηγηματικές τεχνικές (διάλογος-μονόλογος) στη δραματοποίηση (σκηνική απόδοση) και ψηφιακή καταγραφή (οπτική αφήγηση, εστίαση του φακού, γωνίες λήψης) του ίδιου επεισοδίου; Ποια από τις δυο εκδοχές σας άρεσε περισσότερο και γιατί;

Ειδικότερα, δηλαδή, να επισημάνετε τις διαφορές ανάμεσα:

- στην οπτική αφήγηση και τη λογοτεχνική αφήγηση,
- στον τρόπο οπτικής καταγραφής/ λήψης μιας έντονης στιχομυθίας που συνοδεύεται από αντίστοιχη δράση και ενός εσωτερικού μονολόγου που δίνει έμφαση στα συναισθήματα του ήρωα,
- τις διαφορές ανάμεσα στην ίδια τη δραματοποίηση και την πρόσληψή της από τους συμμαθητές σας και την πρόσληψη της ψηφιακής απεικόνισης αυτής της δραματοποίησης.

Τα αντιθετικά ή μη ζεύγη που προκύπτουν από τη δραστηριότητα να τα αποτυπώσετε σε ένα νοητικό χάρτη ([Text2mindmap](#)) στον διαδραστικό πίνακα της τάξης και να τα δημοσιεύσετε στο ιστολόγιο της τάξης.

Εναλλακτικά μπορείτε να διατυπώσετε τις σκέψεις σας ως σχόλια στο ιστολόγιο της τάξης.

Για τα χαρακτηριστικά του εσωτερικού μονολόγου μπορείτε να συμβουλευτείτε το [Λεξικό λογοτεχνικών όρων](#) (σ. 72-5). Το λήμμα μπορείτε να το βρείτε εναλλακτικά και [εδώ](#). Σύντομα στοιχεία και παράδειγμα εσωτερικού μονολόγου μπορείτε να βρείτε και στο παρακάτω άρθρο [«Η οπτική γωνία της αφήγησης»](#). Επίσης στο άρθρο των Μ. Μικέ - Λ. Γκανά, [«Εσωτερικός μονόλογος»](#).

Για τα μυστικά της οπτικοχητικής/ κινηματογραφικής αφήγησης μπορείτε να συμβουλευτείτε το συνοδευτικό Έντυπο Υλικό για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση από το Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα [«Πάμε Σινεμά»](#), ιδίως τις σσ. 27 κ.ε.

Φύλλο εργασίας Β4: «Με τη φωνή του θεατή»

Από τον διάλογο στον μονόλογο.

Ας κρυφακούσουμε τις σκέψεις ενός αρχαίου θεατή πώς βίωσε αυτή την πρώτη συνάντηση των δυο συζύγων, τις παρανοήσεις, την ψυχολογική φόρτιση, τις συναισθηματικές διακυμάνσεις των δυο συζύγων και τις δικές του.

Αποστολή σας: α) Να καταγράψετε τον εσωτερικό μονόλογο της Ελένης (σε όποιο λογισμικό θέλετε π.χ. Word, PowerPoint, με ή χωρίς οπτικό υλικό) β) να τον δραματοποιήσετε και γ) να τον βιντεοσκοπήσετε. Στη δραματοποίηση να δώσετε έμφαση στη σωματοποίηση των συναισθημάτων και στη βιντεοσκόπηση να αναζητήσετε τρόπους ανάδειξης του εσωτερικού κόσμου των ηρώων.

Τελική δραστηριότητα (για τη Γ' φάση): Να συγκρίνετε τη δραματοποίηση της ευριπίδειας στιχομυθίας και τη βιντεοσκόπησης της με την αντίστοιχη δραματοποίηση και βιντεοσκόπηση του εσωτερικού μονολόγου. Ποιες διαφοροποιήσεις επιβάλλουν οι διαφορετικές αφηγηματικές τεχνικές (διάλογος-μονόλογος) στη δραματοποίηση (σκηνική απόδοση) και την ψηφιακή καταγραφή (οπτική αφήγηση, εστίαση του φακού, γωνίες λήψεις) του ίδιου επεισοδίου; Ποια από τις δυο εκδοχές σας άρεσε περισσότερο και γιατί;

Ειδικότερα, δηλαδή, να επισημάνετε τις διαφορές ανάμεσα:

- στην οπτική αφήγηση και τη λογοτεχνική αφήγηση
- στον τρόπο οπτικής καταγραφής/ λήψης μιας έντονης στιχομυθίας που συνοδεύεται από αντίστοιχη δράση και ενός εσωτερικού μονολόγου που δίνει έμφαση στα συναισθήματα του ήρωα
- τις διαφορές ανάμεσα στην ίδια τη δραματοποίηση και την πρόσληψή της από τους συμμαθητές σας και την πρόσληψη της ψηφιακής απεικόνισης (βιντεοσκόπηση) αυτής της δραματοποίησης.

Τα αντιθετικά ή μη ζεύγη που προκύπτουν από τη δραστηριότητα να τα αποτυπώσετε σε ένα νοητικό χάρτη ([Text2mindmap](#)) στο διαδραστικό πίνακα της τάξης και να τα δημοσιεύσετε στο ιστολόγιο της τάξης.

Εναλλακτικά μπορείτε να διατυπώσετε τις σκέψεις σας ως σχόλια στο ιστολόγιο της τάξης.

Για τα χαρακτηριστικά του εσωτερικού μονολόγου μπορείτε να συμβουλευτείτε το [Λεξικό λογοτεχνικών όρων](#) (σ. 72-5). Το λήμμα μπορείτε να το βρείτε εναλλακτικά και [εδώ](#). Σύντομα στοιχεία και παράδειγμα εσωτερικού μονολόγου μπορείτε να βρείτε και στο παρακάτω άρθρο [«Η οπτική γωνία της αφήγησης»](#). Επίσης στο άρθρο των Μ. Μικέ - Λ. Γκανά, [«Εσωτερικός μονόλογος»](#).

Για τα μυστικά της οπτικοχητικής/ κινηματογραφικής αφήγησης μπορείτε να συμβουλευτείτε το συνοδευτικό Έντυπο Υλικό για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση από το Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα [«Πάμε Σινεμά»](#), ιδίως τις σσ. 27 κ.ε.

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Στην Α΄ Φάση μπορεί εναλλακτικά να συντεθεί μια χρονογραμμή για το σύνολο της σκηνής (αντί για τέσσερις, μια για κάθε ομάδα) στον διαδραστικό πίνακα της τάξης στην οποία θα συνεισφέρουν με το υλικό τους διαδοχικά οι τέσσερις ομάδες.

Στη Β΄ Φάση μπορεί να ζητηθεί από τους μαθητές αντί για τον εσωτερικό μονόλογο να γράψουν μια πρωτοπρόσωπη αφήγηση – μαρτυρία των ηρώων.

Πολύ πιο ενδιαφέρουσα θα ήταν η βιντεοσκόπηση της δραματοποίησης των μαθητών, αν γινόταν ταυτόχρονα με περισσότερες κάμερες – κινητά και από διαφορετικές γωνίες λήψης ή εστιάζοντας σε διαφορετικά πρόσωπα. Η παρουσίαση και η επεξεργασία τους μπορεί να διασαφηνίσει στους μαθητές την έννοια της οπτικής γωνίας.

Εναλλακτικά της βιντεοσκόπησης των δραματοποιήσεων των μαθητών μπορεί να χρησιμοποιηθεί η τεχνική της παγωμένης εικόνας, η απόδοση δηλαδή κορυφαίων στιγμών με στημένες κινήσεις, οι οποίες φωτογραφίζονται και αποτελούν την πρώτη ύλη για την ψηφιακή παρουσίαση της δραματοποίησης. Συνήθως εξασφαλίζει καλύτερο αισθητικό αποτέλεσμα.

Σε περίπτωση που οι μαθητές δεν είναι εξοικειωμένοι με διαδικασίες βιντεοσκόπησης και επεξεργασίας βίντεο (για να «απαθανάτισουν» τις σκηνικές τους απόπειρες) ή ο διδάσκων θέλει να αποφύγει τη φωτογράφιση ή βιντεοσκόπηση μαθητών, η Γ΄ Φάση, που αναφέρεται στην κριτική προσέγγιση της ψηφιακής απόδοσης μιας θεατρικής παράστασης, μπορεί να αναπροσαρμοστεί με την αξιοποίηση του Αρχείου του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος: Ο διδάσκων μπορεί να προβάλει το πρώτο μέρος (όσο αντιστοιχεί στην 1^η σκηνή του Β΄ Επεισοδίου) από δυο βιντεοσκοπημένα αποσπάσματα από την παράσταση της Ελένης του ΚΘΒΕ (2008), το ένα βρίσκεται στην ενότητα «Βίντεο Αποσπάσματα από την παράσταση» – [«Β' Επεισόδιο, Ελένη-Μενέλαος-Αγγελιοφόρος Α'-Χορός»](#) (ή εναλλακτικά [Β΄ Επεισόδιο Σκηνή 1^η-2^η \(απόσπασμα\)](#) και το άλλο

«Μονταρισμένα αποσπάσματα από την παράσταση» . Στο πρώτο βίντεο τα πλάνα είναι μακρινά και εστιάζουν στη σκηνική δράση, χωρίς να την ‘προλαβαίνουν’ πάντοτε. Στο δεύτερο βίντεο τα πλάνα είναι κοντινά, εστιάζουν στη μορφή των ηρώων και οι γωνίες λήψης διαφοροποιούνται. Μπορούν να προβληθούν στην ολομέλεια της τάξης και οι ομάδες να αναδείξουν τις διαφορές των ψηφιακών αποτυπώσεων της ίδιας παράστασης (επιλογές εστίασης, μονταρισμένο/ αμοντάριστο υλικό, μονοπλάνο/ πολλά πλάνα) και τα συναισθήματα που οι επιλογές αυτές προκαλούν στους θεατές τους.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Η δημιουργία χρονογραμμής μπορεί να δυσκολέψει τους μαθητές και ίσως θα ήταν προτιμότερο να προηγηθεί σχετική εξάσκησή τους, πχ. με τη σύνταξη παραδειγματικής χρονογραμμής για τη 2^η σκηνή του Α΄ επεισοδίου.

Η δραματοποίηση είναι συνήθως χρονοβόρα διαδικασία και πιθανώς να επιμηκύνει τη διάρκεια του σεναρίου.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Καπλάνη, Β. & Λ. Κούντουρα. 2004. «Η λογοτεχνία στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση: από τον μαθητή στον αναγνώστη». Στο *Διαβάζοντας λογοτεχνία στο σχολείο... Μια νέα πρόταση διδασκαλίας*, επιμ. Β. Αποστολίδου, Β. Καπλάνη & Ε. Χοντολίδου. Αθήνα: «Τυπωθήτω» - Γ. Δαρδανός, 161-168.

Κουτσογιάννης, Δ. 2007. *Πρακτικές ψηφιακού γραμματισμού νέων εφηβικής ηλικίας και (γλωσσική) εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/studies/ict/teens/index.html

[10/01/2014]

Κουτσογιάννης, Δ. 2012. «Ο ρόμβος της γλωσσικής εκπαίδευσης». Στο *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα. Πρακτικά της 32^{ης} Συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας Α.Π.Θ.* Θεσσαλονίκη: ΙΝΣ, 208-222.

http://ins.web.auth.gr/images/MEG_PLIRI/MEG_32_208_222.pdf [10-1-2014]

Κουτσογιάννης, Δ., Μ. Ακριτίδου, & Σ. Αντωνοπούλου. 2010. *Διαδραστικά συστήματα διδασκαλίας και η αξιοποίησή τους στα φιλολογικά μαθήματα*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Kress, G. 2000. «Σχεδιασμός του γλωσσικού προγράμματος σπουδών με βάση το μέλλον», *Γλωσσικός υπολογιστής* 2, 111-124.

<http://www.komvos.edu.gr/periodiko/periodiko2nd/glossika/kress/index.htm>

[10/01/2014]

Kress, G. & T. van Leeuwen. 2001. *Multimodal Discourse. The Modes and Media of Contemporary Communication*. London: Arnold.

Wiles, D. 2009. *Το αρχαίο ελληνικό δράμα ως παράσταση. Μια εισαγωγή*. Μτφρ. Ε. Οικονόμου. Αθήνα: ΜΙΕΤ.